

Rozhodnutí plena Nejvyššího soudu z 12. 3. 1956, sp. zn. Pls 2/56

Číslo:

Právní věta:

K výkladu ustanovení § 88 odst. 1 alinea 2, odst. 2 písm. b) tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.03.1956

Spisová značka: Pls 2/56

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu:

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla:

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Ústava 9. května ukládá v § 30 odst. 1 všem občanům zachovávat ústavu i zákony a ve všem svém jednání dbát zájmů státu. Jedním z významných zájmů státu je ochrana státního tajemství, t. j. všeho, co v důležitém zájmu republiky, zejména v zájmu politickém, vojenském nebo hospodářském má být utajeno před nepovolanými osobami (§ 75 odst. 6 tr. zák.).

Zvýšenou trestní odpovědnost pak mají ty osoby, které se dovídají o skutečnostech tvořících státní tajemství při svých pracovních úkolech nebo proto, že zaujímají určitou funkci či postavení. Jde o okruh osob, jimž je nutno, právě vzhledem k povaze jejich úřední činnosti, služebního či pracovního zařazení, skutečnosti tvořící státní tajemství přímo svěřit. Tyto osoby, které mají takto přímý vztah ke státnímu tajemství, mají v důsledku toho také zvláštní povinnost je ochraňovat a utajovat. Proto trestní zákon stanoví vyšší trestní sazby v § 88 odst. 2 písm. b) tr. zák. i v § 86 odst. 3 písm. b) tr. zák., „dopustí-li se pachatel takového činu vyzvědačství nebo ohrožení státního tajemství, ač mu byla povinnost uchovávat státní tajemství výslovně uložena, nebo ač je dána již jeho postavením“.

Z průzkumu soudních rozhodnutí a z dotazů soudů, jakož i na základě judikatury nejvyššího soudu vyplývá, že není jednotně vykládáno ustanovení § 88 odst. 2 písm. b) tr. zák.

V zájmu zajištění jednotnosti soudního rozhodování a tím upevnění socialistické zákonnosti při výkladu těchto ustanovení vydává plenum nejvyššího soudu podle § 26 zák. č. 66/1952 Sb. směrnice pro výklad ustanovení § 88 odst. 1 alinea 2, odst. 2 písm. b) tr. zák.

V podnicích, kde se pracuje na věcech, které v zájmu republiky mají být utajeny před osobami nepovolanými, dává se všem zaměstnancům podpisovat všeobecné prohlášení, jímž se zaměstnanci zavazují, že nevyzradí nic, co v podniku seznali.

Takovéto prohlášení má s hlediska kvalifikace podle § 88 odst. 2 písm. b) tr. zák. právní význam jen ohledně skutečností, které tvoří v podniku státní tajemství (§ 75 odst. 6. tr. zák.) a nemůže samo činit ze všeho, co se týká provozu podniku, státní tajemství.

Zvýšená odpovědnost plynoucí z tohoto prohlášení ne vztahuje se na všechny skutečnosti tvořící státní tajemství, které se pachatel v podniku jen náhodně doví, neboť povinnost uchovávat státní tajemství ve smyslu § 88 odst. 2 písm. b) t r. zák. může být uložena výslovně jen vzhledem ke státnímu tajemství, s nímž se pachatel při plnění svých pracovních úkolů dostává do styku a nikoliv abstraktně ke každému, jakémukoliv státnímu tajemství.

Zaměstnanec podpisuje toto prohlášení zpravidla při svém nástupu do podniku, takže neví dosud, co bude dělat, s čím bude pracovat a s čím bude muset být seznámen.

Ke zdárnému plnění pracovních úkolů bude třeba, aby pracovník znal určité skutečnosti tvořící státní tajemství. Teprve když při svých úkolech je seznámen se skutečnostmi tvořícími státní tajemství, nabývá prohlášení podepsané v obecné formě konkrétního obsahu a tím zakládá pro pracovníka výslovně uloženou povinnost uchovávat státní tajemství ve smyslu § 88 odst. 2 písm. b) prvý případ trestního zákona.

Trestný čin bude kvalifikován podle § 88 odst. 2 písm. b) prvý případ tr. zák., vyzradí-li pachatel skutečnosti tvořící státní tajemství, k nimž má přímý vztah, t. j. které musel poznat, nebo o nichž se musel dovědět v důsledku svého pracovního a služebního zařazení. Tím právě je dána zvláštnost okolností, která pro svou důležitost zvyšuje nebezpečnost činu nebo pachatele pro společnost (§ 75 odst. 4 tr. zák.). Není-li splněna tato podmínka a nejsou-li dány podmínky ani pro zvláště přitěžující okolnost podle § 88 odst. 2 písm. a), c), d) tr. zák., jde o trestný čin podle § 88 odst. 1 alinea 2 tr. zák. Tak na př.: doví-li se zaměstnanec náhodně z rozhovoru v továrně množství denně vyrobených kusů zboží, jehož výroba je státním tajemstvím, a pak to vyzradí osobě nepovolané, dopustí se trestného činu podle § 88 odst. 1 alinea 2 tr. zák. Naproti tomu zaměstnanec, který sestavuje hlášení o počtu vyrobených kusů a tato čísla vyzradí osobě nepovolené, dopustí se téhož trestného činu za zvláště přitěžujících okolností podle § 88 odst. 2 písm. b) prvý případ tr. zák.

Ve všech případech, kde pracovník nemá ke státnímu tajemství takový vztah, prohlášení o povinnosti uchovávat státní tajemství slouží jen jako poučení o tom, že vyzrazení státního tajemství je trestným činem, upozorňuje na trestní stíhání v případě vyzrazení státního tajemství a vychovává občany k bdělosti a ostražitosti.

Zvláště přitěžující okolnost podle § 88 odst. 2 písm. b) tr. zák. „dopustí-li se pachatel takového činu, ač povinnost uchovávat státní tajemství je dána již jeho postavením“, přichází v úvahu jen u osob, které v důsledku svého vedoucího nebo významného postavení se seznamují v širokém rozsahu se skutečnostmi tvořícími státní tajemství.

Tato kvalifikace bude dána vyzrazením každé skutečnosti tvořící státní tajemství, která spadá do oboru pachatelovy působnosti, ať se o této skutečnosti dověděl jakkoliv. (Na př. vedoucí funkcionář podniku se doví o utajované skutečnosti týkající se jeho podniku náhodou mimo podnik a takovou skutečnost vyzradí.)

Význačné nebo vedoucí postavení nezbytně vyžaduje, aby takový pracovník se při výkonu své funkce seznamoval se skutečnostmi tvořícími státní tajemství i mimo obor své působnosti. Proto také i

vyzrazení těchto skutečností, pokud se o nich dověděl při výkonu své funkce, zakládá kvalifikaci podle § 88 odst. 2 písm. b) první případ tr. zák. (na př. vedoucí funkcionář podniku vyrazí skutečnosti z jiných oborů, které jsou státním tajemstvím a o nichž se dověděl na celostátní konferenci).

Tytéž zásady platí i při posuzování trestných činů zaměstnanců veřejných úřadů a ústavů, kteří se dopustili vyzrazení státního tajemství, s nímž se seznámili při plnění úkolů svého pracoviště nebo v důsledku svého významného postavení. (Také tito zaměstnanci jsou zpravidla při nástupu do zaměstnání poučováni a podepisují závazek obdobný závazku zaměstnanců podniku.) U vojáků je tento závazek obsažen v přísaze, u občanských zaměstnanců vojenské správy ve slibu.

Zvláštní vztah odůvodňující kvalifikaci podle § 88 odst. 2 písm. b) první případ tr. zák. je rovněž dán jen k tomu státnímu tajemství, které pachatel musel poznat při výkonu své vojenské služby nebo o němž se musel dovědět při plnění svých služebních povinností. Bude to tedy zejména státní tajemství týkající se vlastní služební činnosti pachatele nebo složek, s nimiž spolupracuje.

Pokud jde o zvláště přitěžující okolnost uvedenou v § 88 odst. 2. písm. b) druhý případ tr. zák., platí obdobně hlediska již uvedená.